

23 augustus 1571

Getuigenis over een blasfemische daad

In de kroniek van Maria Luyten wordt verteld dat de beeldenstormers in 1566 hun schoenen met de H. Olie insmeerden die normaal in ampullen werd bewaard en alleen werd gebruikt bij het toedienen van het Doopsel, Vormsel en de laatste sacramenten. Een blasfemische daad.

Het volgende getuigenis speelt duidelijk in op dit gerucht.

Heer Sijmon Hillen (46 jr.)¹⁾ heeft getuicht op sijn priesterschap dat hij die silveren bussen daer den heijligen Olie in was nae der versteeningen oft destructie van de kercken in sijnen handen heeft gehad ende oick kinderen gedoopt als een dienaer van he[e]r Tomassen Spranckhuijsen²⁾, der tijt pastoer tot Weert zijnde.

Tuicht Hein van Houter als custer der kercken tot Weert, alt ontrent 70 jaeren, dat hij met Heer Sijmon Hillen die bussen metten heijligen Olie met alle anderen oer[n?]amenten in Bruegels³⁾ huijs gedraegen heeft als kerckmeijster der tijt zijnde met alle anderen alle or[n?]amenten om dat (= opdat) Bruegel bewaren solde als kerckmr. ende bij dit getuich blijft heer Sijmon Hillen.

Tuicht heer [Jan] Sottens⁴⁾, ontrent 70 jaeren, heer Dierick van Loeken⁵⁾, alt ontrent 55 jaeren,

und heer Sijmon Hillen voers. dat hon wel kenlick ende bewost is dat sijn naeden tijt die silveren bussen metten heijligen Olie vuyt Broegels handen ontfangen hebben ende gesien dat daer aff noch toegedaen en is geweest (!!) dan wijderom ontfangen als sijn hem voormals in bewaring gegeven sijn gewest nae haeren besten verstande.

Tuicht Heer Sijmon Hillen noch soe veel meer dat hij gesien heeft, naedemal dat hij die voors. bussen lestmael in sijnen handen gehad heeft, oick geweest sijn voer als nae.

Een intrigerend verhaal dat tot dusver nergens in de literatuur over de beeldenstorm in Weert voorkomt. Het lijkt me duidelijk dat de getuigenissen in eerste instantie bedoeld zijn om Bruegel Ververs van alle verdenkingen te ontlasten. Deze zat lange tijd op het kasteel gevangen. De drijvende kracht achter de kettervervolging was niet bisschop Lindanus, maar de commandant van het Spaanse garnizoen Don Guarcia Suarez. Lindanus had zeker in het begin een meer pastorale benadering van het probleem.

Dat de H.Olie vóór en na de beeldenstorm dezelfde zou zijn, is mogelijk, maar onwaarschijnlijk en ontkracht het verhaal van Maria Luyten niet perse. De mogelijkheid tot falsifiëren is in hoge mate aanwezig.

Wat wel overeind blijft, is dat het voor en na om dezelfde ampullen gaat.

1. Heer Sijmon Hillen, afkomstig van Tungelroij. Hij woonde op de Oelemarkt en had een dochter die intrad in het klooster van Maria Wijngaard. Hij was kapelaan of een beneficiant van een of ander altaar.
2. Thomas (van) Spranckhuijsen, was eerst kanunnik bij het Stift van Thorn en werd in 1562 benoemd tot pastoor van Weert. In 1566 ging hij over tot het protestantisme en huwde met Catharina Nies, de dochter van **Nijs** heer Wilms. Thomas van Spranckhuijsen werd na zijn ambtsperiode in Weert predikant in Heusden en daarna "huiskapelaan" van Walburgis van Nieuwenaer, de weduwe van Philips van Horne, in Delft. Hij was de stamvader van een aanzienlijk en uitgebreid predikantengeslacht.
3. Gijsbert Bruegels/Bruegel Ververs: zie 11 augustus.
4. Heer Jan Sottens. Hij was geen Franciscaan, zoals Ruud van den Berg in Nederweerts Verleden veronderstelt, maar een "wereldheer" en rector van de St. Anthoniuskapel op "Aevert". Hij behoorde tot de bekende familie Sutjens op Keent. Hij werd door Philips van Horne verzocht na de troebelen voor het eerst weer een H. Mis te lezen in het Minderbroederklooster op de Biest.
5. Dierick van Loeken, kapelaan van de St. Martinusparochie. Zie ook 3 juli.

GAW ORW inv. nr. 4742

Ruud van den Berg, Nederweert en Weert aan de vooravond van de tachtigjarige oorlog, een analyse van de kroniek van Maria Luyten uit Weert, 1442-1572, Nederweerts Verleden 1989.
Jean Coenen, Op de keper beschouwd, een geschiedenis van Weert, deel 1, 2007.
Creemers, Ch. "Kronijk uit het klooster Maria Wijngaard te Weert, 1442-1587, in PSHAL, deel XII, 1875, pg. 145-220.
Drs. J.G.C. Venner, De beeldenstorm in Weert en Wessem,.PSHAL, deel 118, 1982